„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповлано“ плаћа се 20 нов. од врсте.
ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“
Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.
НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.
РУКОПИСЕ не враћамо.
Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 49. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 3. АПРИЛА 1896. ГОДИНА XXXI.

Нашим претплатницима! *Овим молимо наше дужнике да што пре свој* **дуг** *намире код наше администрације. У данашњим пак тешким приликама, позивамо све наше поштоване претплатнике, да* **одма претплату на „Заставу“ обнове,** *како би она у својој* **тридесет првој** *години рада, што боље могла да одговори својим тешким дужностима у борби за народна права. Наше једномишљенике позивамо, да се живо заузму око прикупљања* **нових претплатника,** *како би наш рад још и боље проширити могли. Држимо да народ српски не ће своју „Заставу“, заборавити и својим јој немаром сметати, да се још и боље лепрша на грудобрану народних права.*

НАПРЕДЊАЦИ ДОИГРАВАЈУ У СРБИЈИ.

Београд 2. априла.

Напредњаци доигравају последњи акт своје трагедије. Долазак им је био праћен коцкарском дрскошћу и непрорачуњеним проблемима, па им је за то и резултат трагичан, испуњен, не само шупљим фразама, већ и једнодушним народним презрењем и проклетством.

Дошли су преко рушевина уставних с том себичном намером, да на рачун стогодишњих тековина народних утове своје трбухе и осигурају положаје чак за десето поколење своје, па су се сад од једном нашли у чуду и неприлици, јер нису више сигурно ни са самим леђима.

Доведени су да обилазним путем, исправљају прљаве рачуне изгубљене егзистенције једне, да јој осигурају што комотнији и разузданији живот, за који обична поштена средства нису довољна.

Дошли су с клеветањем рођене земље и народа пред иностранством и с обећањима, да ће завести непоремећени ред и законитост. Па су отпочели са рушењем главног стуба законитости — устава, а продужили безочним насиљем широм земље.

Садања неурачунљива радња њихова, разорила је и иначе поремећену финансијску снагу државе до тог ступња, да иза њих не остаје ништа друго, но отворено државно банкротство.

Једини разлог који их је и довео на власт и одржавао све до сада био је тај, да подесним зајмом једним пруже могућности, да се покрију пустоловски дугови париских беспосличара, коме су уједно осигурали и сталну годишњу апанажу.

Тај зајам, на који се изгледало већ од толиког времена, приведен је крају. Али, на жалост, тако јадно и чемерно, да ће послужити као непосредни повод за напредњачки пад с власти.

После дугог тумарања од Беча до Париза и после недостојног обијања банкарских прагова, Стева Поповића министар финансија, једва је толико успео, да му од 71 милиона, одобре 17 милиона, али са тако хрђавим условима, да је тек 66 за сто добио. Ни један частан човек, који уме да води рачуна о интересима државе, ни један Србин који је само чуо о части и поштењу, не би под тим условом пристао на зајам. Али што нико свестан и поштен не би учинио, учинио је Стева Поповић, учинила је напредњачка данашња влада.

Ми чак верујемо, да ни они не би то учинили, јер је одвећ сулуд посао, да немају за собом тако ружна дела, што су их за последње 2 године починили противно закону, а за која би морали одговарати чим сиђу с власти. Ми верујемо, да они ово чине из страха пред одговорношћу, јер су свесни својих недела. Ми верујемо, да они код овог зајма играју ону исту полтронску улогу, коју су играли у свима унутрашњим питањима од времена од кад су пристали, да се под њиховом фирмом и на њихов рачун учини дар-мар са законитошћу и уставношћу.

Али, зло рађење готово суђење. Напредњаци нису ни у сну могли снити, да ће они само после две године своје разузване владавине дотерати дотле, да им нико не верује ни колико најобичнијим распискућама. Они исти банкари, који су подстрекавали напредњачку владу да срља у финансијску пропаст, те да они могу што пре легалисати своја потраживања одузимањем државних прихода, непосредно у своје руке, ти исти банкари, сада, кад су се осигурали приходима од монопола, којима они према карлсбадском аранжману сами управљају, одупиру се данас потраживању напредњачке владе, да изврше зајам, који чини другу половину тог аранжмана.

Тиме је влада доведена у процеп, те јој је опстанак постао немогућ. Међу тим банкари и чине то с разлога, што виде да је напредњачка влада изгубила сваки услов за опстанак, те се резервишу са зајмом да могу веселим лицем дочекати другу владу, која би заменила напредњачку.

И док се оваква игра одиграва између напредњачке владе и приватних банака — кредитора, дотле се у земљи све већма укорењује корупција и незаконитост. Дотле земља стење под теретом тешког застоја у свима гранама привредног и трговинског промета.

Криза је у земљи тако велика, да оваку не памте ни најстарији људи. Она се у оваквом облику није јављала ни за време ратова, којих је у Србији за кратки период последњих 20 година било три на броју.

Сад је дакле чисто и јасно да је прљава улога напредњачка доиграна. Пошто су пристали и на ту услугу, да под тако тешким условима изврше тек један део зајма и пошто су подметули своја леђа а пљунули на свој образ и овога пута, те пристали да се под тако унижавајућим условима покривају недозвољени издатци беспосличара у Паризу, они су потписали сами себи пресуду. Они су даље немогући.

Државни буџет је оптерећен толиким дефицитом из прошле године, да ни месец дана не може даље опстати.

Крах је на прагу. Део зајма што је учињен није у стању да тој невољи отпомогне, а држава мора живети. А живети без новаца, апсолутна је немогућност.

Пред таквим стањем стоји данас државна каса. Против тог стања има само два лека. Одступање, компромитовање и распикућење напредњачке владе и предаја државних послова у руке људима, који уживају више поверења у народу и код кредитора, — или чисто банкротство.

Но и за овај крупни и судбоносни корак потребна су јача леђа од напредњачких. Кад наступи та евентуалност да не буде другог излаза из овог стања, до једино банкротство, онда је потребна одлучна сарадња свих чинилаца у држава, а понајвише самог народа; онда је потребно једнодушности и истрајности, а с тим чињеницама напредњаци не могу никад рачунати из простог разлога, што је цела њихова радња у држави наперена била на разједињавање, слабљење и снаге и морала. Они су изгубили и последњи ослонац на који су се опирали у својим незаконитим радњама; њих напуштају финансијске групе са стране, јер не налазе ни саме више гаранције за своја потраживања, под оваким разузданим и пустоловним системом државног управљања.

За напредњаке нема више опстанка. Ни државно банкротство, до ког су земљу довели, не може више на њих рачунати.

Argus.

Нови Сад, 2. априла.

(в) С главе риба смрди. У Угарској се појављују све више и више догађаји, који морају свакога, ко се иоле јавношћу бави бацити ако не у бригу, а оно бар у врло озбиљна премишљања, јер су код нас дошли на дневни ред ужасни шкандали, који сваки час по једног од чланова „највиших“ друштвених и државних кругова сруше у понор неморала, а на читаво друштво бацају врло жалосну сенку. На реду су биле проневере и харања при грађењу помесних жељезница, при чему су подузетници: посланици, велики жупани и други, ужасне штете наносили и држави и појединим местима; после је дошао покор при оснивању музеја за лепе уметности, па брука у министарству домобранства, а као круна свему, лажно картање у државној касини, гњезду свих државних и новчаних великаша. Још се није ни утишао глас о варању Данијела, када је опет ухваћен у најпростијем варању при игри, саборски посланик Бабо. Ова се ствар још није пречистила, а у престоничким владиним новинама, већ круже гласови, да су још два виђена члана опозиције, саборски посланици, такођер ухваћени у лажном картању. Да ли је ово истина још се не зна, но опозиција труби да је лаж и да је то само маневар владине штампе, да би убила уплед опозиције. Било једно, било друго, обоје су подједнака жалост и срамота. Ако је тврдња владиних новина истинита, добили смо само доказ — два више

ПОДЛИСТАК.

СИН.

(НОВЕЛА ОД ГИЈ ДЕ-МОПАСАНА.)

Једног јутра шетала се два пријатеља по цветној градини, коју је весело премалеће свежим животом испунило.

Један беше сенатор, а други академик; обојица озбиљни, са логичним и узвишеним погледом на свет, људи знаменити и виђени.

У почетку су ћеретали о политици, измењали своја мишљења не о идејама, већ о људима: јер у политици личности имају превагу. Кад су неколико својих успомена дигли из заборава, науме да ћутке шетајући се уживају у дивном пролетњем миомиру.

Са велике лехе од раванела ширио се на све стране сладак и нежан мирис; лагахни поветарац повијао је круну силног ебеновог дрвета, а заједно са струјом ваздуха струјала је читава река ситног мирисавог прашка, који се одвајао из жутих цветића његових и ширио у големи простор.

Сенатор застаде. Удисаше диван мирис, што је лебдео у ваздуху и посматраше заљубљено дрво, што је, као сунце зраке своје зрачило животворни прашак на све стране. Тада ће рећи:

„Баш је чудновато, што ти сићушни атоми, који тако дивно миришу, на стотинама миља далеко стварају нова бића оживљавајући ћелијице и сокове женске дрвета и производе ново дрвеће, исто постају као и ми из једне семке, умиру као и ми и замењују се новим бићима истога рода увек и свагда као и ми.“

Сенатор се заустави испред ебенова дрвета, чији се животворни мирис при сваком покрету ветра из прашника одвајао и рече: „Море! Море да те откуд на одговор позову због твога порода, би ђаволски насео.“ Окрене се академику и настави: „Тако ти их он лакомислено пушта у бели свет без и најмање гриже савести, отискује их од себе и више се за њих не брине.“

„Та и ми исто тако чинимо,“ — одговори академик.

„Не поричем ја то, и ми их кад и кад отурујемо од себе, али бар то знамо и то нам је добит.“

Али овај махаше главом: „Не бих рекао. Видите пријатељу, колико има људи, који немају деце, бар не знају за њих, али т. зв. „деца без оца“ су њихова деца и они их рађају као што их и ово дрво рађа и не знајући то.

Када бисмо хтели побројати све женскиње, са којима смо ми љубав проводили, тако исто бисмо дошли у неприлику као ово ебеново дрво, кад би морало избројати своје потомство... Зар не?

Једном речи, да покупимо све љубавне састанке почев од 18. год. па до 40-те, можемо слободно рећи, да би било 200-300 женски са којима смо се ближе познавали.

Дакле, пријатељу, јесте ли уверени потпуно, да како год немате по улицама или тамницама каког сина, бескућника, који „поштене људе“ т. ј. нас харају и убијају; или можда кћер, која је пала блуду у наручје, или, ако је била те среће, да ју је мати научила кувати, живи као куварица код какве породице?

Помислите за тим, да готово све женске, које од разврата живе, имају по једно или двоје деце, којима оца не знају! Ко су им мужеви? Ви — ја — ми сви тако звани „интелигентни људи“! Ето то су резултати наше тако зване љубави.

Лопине, пробисвети, зликовци, једном речи сви ниткови, наша су деца.

Видите мене још и дан-данас мучи савест са једне грозне афере, коју ћу вам испричати.

То ми је вечити прекор, још више, непрекидно очајање, несношљива несавесност, што ме каткад страшно мучи.

У својој 25-ој години кренуо сам се са својим другом пешице у Бретању. Он је данас државни саветник.

После мучног пешачења од 15—20 дана стигосмо у Д..., а одавде дођосмо за један дан у једно село, чије се име свршавало на —оф. Сутра дан паде мој сапутник од тешког пута у постељу — велим у постељу из навике. јер су наше постеље биле две просте сламњаче.

Врло је тешко на таком месту боловати, наговорим га да устане и ми око 4—5 сати по подне стигнемо у Одијерну. Сутра дан му је било нешто боље; поново се кренемо, али га успут спопаде мука и једва једвице стигнемо у Пон Лабе. Овде смо бар ноћишта добили. Мој друг је легао, а лечник, кога смо из оближњег села дозвали, константује јаку грозницу неказујући узрока. Знате ли ви место Пон Лабе? — Не — Ту владају сасвим бретонски језик и обичаји. И дан данас се није још променио тај кутић наше државе ни за длаку, велим још и данас, јер, на жалост, сваке године одлазим онамо.

Око вароши велик и пуст мочар. У недогледним ритинама вију своја гнезда зверка и ритске тице. Прљава, сива вода са зеленом кором овго пла̂че зидове неког старог дворца. Из тог мочара извире поток по коме се може до вароши пловити. Сама варош се одликује узаним улицама и стародревним кућама. И ношња им је особита: мушки носе велике шешире, везене прњаке и четири једно преко другог навучена капута. Први допире до појаса, а последњи до чланака. А девојке лепе високе и свеже, једре, утегнуте су у чојане прњаке. Носе још неки особит накит на глави. Две плочице на слепим очима притискују зулове и косу, која се на темену скупља под неку капицу особита кроја, која је често златом и сребром извезена.

Служавка у нашем конаку, девојана од 18 година, била је лепушкаста плавуша ватрених плавих очију. Њени кратки и оштри зубићи, које при смејању непрестано показиваше, чињаху се, као да би и гранит могле раздробити.

Није знала ни речи француски; говорила је само бретоњски, као већина њених земљака.

Моме другу не беше још никако боље и ма да боља није била опасна, ипак му је лечник забранио путовати и препоручио му одмор.

За сво време његова боловања пробавили смо поред њега. Мала служавка знала се увек ту наћи, доносећи час јела, час опет лекове. Задиркивао сам је, она се смешкала, држећи све за шалу. Разговарали се нисмо, јер се нисмо разумели.

Једне ноћи остао сам врло дуго крај бо̂ног пријатеља свог и кад хтедох поћи у своју собу, наиђем на служавку баш кад је хтела ући у собу болесникову. Била је спрам мојих отворених врата. И не размишљајући шта радим, на мах је шчепах више из шале око струка и пре него што се могла ослободити, гурнух је у своју собу и закључам врата за собом. Гледаше ме пренеражено, зачуђено и набурено, али бојећи се бруке, ћуташе. Гостионичар би је отерао, а отац је не би примио.

— — — — — — — — — — — — — —

Кад се прибрала, притрчи вратима, одгурне резу и излети на поље.

После тога једва сам је виђао. Није трпила да јој се приближим. Кад ми је пријатељ

о покварености у скорупу друштвеном. Није ли пак истинита излази друга још жалоснија истина, а то је: да су новинарство престоличко и политичка борба тако ниско пали, да се у борби један против другог лађају најподлијих сретстава, да им већ ни образ ни поштење свети нису.

Миленијум је на прагу а Пулски, Данијел, Бадо и како се већ зову та господа, спремају лепу слику јавнога морала! Многи тврде да ће милениум Угарску материјално убити, а по овоме свему изгледа да је и морална пропаст већ ту. Државним бриговођама, који лупају главу како да „умире“ народности и створе 15 милиона Мађара, овде би било много више и важнија посла; али како, кад баш — с главе риба смрди!

*

Зло стање у Угарској. Кад човек помисли на све оне лагарије чивутско-шовинистичких листова, који тенденциозно престављају садање стање у Угарској у најлепшој светлости, и кад погледа на силне и сјајне припреме, што се чине за јудео-мађарски миленијум — онда би морао доћи до закључка, да је у Угарској, не може боље бити.

Али обратно у Угарској је данас, баш пред хиљадугодишњицу тако бедно и жалосно стање, да се у њему једва може издурати. Нарочито зло стоји у економском погледу, а цене житу том најглавнијем артиклу земљорадничког света, тако су ниско пале, да већ прете озбиљне опасности. И друга економија не стоји млого боље, услед чега сваки дан можете читати у разним мађарским листовима, како је ова и она фирма обуставила плаћања.

У Аустрији, нарочито у Бечу, скоро ни један завод новчани, не есконтира мађарске менице, једно рад овако злог стања, а друго и тога ради, што неверују у дуг век ове садашње владе и владајућег система.

Тако ето стоје ствари у Угарској пред миленијске свечаности, па се за то и подупиру којекакве чивутске фирме, јер оне једине и праве рекламе за јудео-мађарски милениум, после ког, бог само зна, шта може бити. Нарочито ако се не склопи нагода са Аустријом; и ако не дође до споразума у установљењу квоте за заједничке трошкове у монархији.

*

Поводом Кршњавијевог отступа. Мило нам је да помоћу разних извадака из појединих загребачких новина, можемо још и боље утврдити оно, што смо у нашем чланку о промени оделног претстојника за богоштовље и наставу већ пређе рекли — на име да је Кршњави пао поглавито за то, јер је водио распикућску велико-хрватску политику у свом оделу; и јер је и сувише независно од банова утицаја, радио што год је хтео у свом оделу, зарад чега је најзад морао и отступити.

Да је то тако, казује и ово следеће из чланка званичних „Народних Новина“: „Ми ни мало не сумњамо, да ће госп. Крајчовић потпуно оправдати поверење, којим га је преузвишени главар земље поновно одликовао. Поуздано одан како светлом бану, тако и државо-правном одношају земље, нови оделни предстојник за богоштовље и наставу не ће никада ником допуштати двојбе, за своје тежње и основе, па ће јамачно знати, јавну нашу наставу наравнати ставом, која одговара исто толико узакоњеним одношајима, колико и овлаштеним родољубивим циљима“.

Правашки орган „Хрватска Домовина“ такође се у том правцу изражава, па овако између осталога у свом уводном чланку каже: „Именовање госп. Крајчовића показује, да г. гроф Куен жели кроз новога оделнога предстојника вршити и у наставном оделу сав свој уплив, који је доселе био стегнут у извесне границе, ради самосталнога донекле пута, којим је бивши оделни предстојник био пошао у многим „наставним питањима“, те је сасвим вероватно, да се је ради тога морало између њега и дра Кршњавога породити несугласје, којем је др. Кршњави пао жртвом.“

Најзад и „Обзор“ у свом уводном чланку овако између осталога о томе каже: „Именовање г. Крајчовића није друго, но нови покус грофа Куена, да Мађаре умири, да утера у лаж инсинуације својих најновијих противника. Ово именовање навешћује, да је идеја јединствене народне мађарске државе, запосела највишу наставну област у земљи. Др. Кршњави био је додуше приправан учинити према тој идеји можда и више, него ли ће учинити г. Крајчовић, но његова шарлатанерија, његови хири, његови тобожњи уметнички нагони, несуставност његове управе, расипност и саблазни, којима је обиловала његова ера, ископали су му гроб, у који је нечасно пао, да се никада више не подигне. — Нама се чини, да све то јасније провирује основа, лишити одјеле владе министеријалнога значаја, и снизити их на просте уреде потчињене бану, што ни мало не одговара темељној мисли закона о устројству земаљске владе, по којем је одговорном предстојнику одела, зајамчена и нека самосталност према бану“.

Остаје дакле само једно, што ми нисмо у нашем чланку тачно и јасно казали а то је: да од сад цео рад просветног и богоштовног одела спада у одговорност лично самога бана, јер нови предстојник, биће само извршитељ банових смерова, а не ће се као Кршњави упуштати у самостално делање, мимо баново знање и одобрење. Према томе сад ће и ситуација бити чистија, јер се бан не ће моћи за своје чине на друге изговарати.

Кад је тако, онда се надамо, да ће и бан обратити мало озбиљнију пажњу на оне чињенице, које се не дају обићи и са којима се мора рачунати, ако не жели стварати нове забуне и пометености. А ту опет спадају и оправдане жеље и тежње народа српског у Тројединици, који је до сада увек био потиснут и право сироче на просветном пољу.

АВТОНОМНИ ЛОМ ЈЕДНАКО ТРАЈЕ.

Влада је одгурнула патријарховог „мандатара“, и поставила је свога „администратора“ за упражњену вршачку дијецезу и то у особи крушедолског архимандрита Змејановића.

Змејановић постигао је то највећим улагивањем влади, и примио је од ње именовање за администратора.

Према томе служио се световном власти да дође до своје цели и синод би морао исто тако, као што је са Радићем чинио, да га због тога свргне, деградира.

Узроци су исти, па би и последице морале бити исте.

Ми смо већ јавили, да је због тога патријарх цитирао Змејановића у Карловце.

Ту му је пребацио, „да се додворио Пешти и Бечу, али се замерио епископату“ тиме што се примио преко мандатарства, администраторства.

Заиста ако би епископат у истини био чувар цркве и њених права, то никада не би смео изабрати Змејановића, после овога, за епископа, као што је то исти случај био 1818. године, када је влада наименовала опет за вршачког администратора Синезија Радивојевића, шта више морао би Змејановића казнити лишењем достојанства му.

Змејановић се бранио тиме: „што је патријарх добро знао, да се спрема то администраторство, па што није то својом личном интервенцијом спречио што би њему мило било, али да он као потчињен то сада не може чинити, но ће то ипак учинити, ако на то од патријарха добије заповест или његову писмену жељу, на што би он одмах отишао у манастир.“

Но у свом калуђерском лукавству није заборавио да дода, „да ће у том случају влада послати Радића за администратора“.

Ово је помогло, и на то смо читали у пештанским листовима, да ће патријарх ићи у Вршац, да уведе у звање новоименованог администратора.

Међутим, ми смо већ пре неколико месеци јавили, да је круна уништила решење синодско, којим је Радић деградован, и Радић се већ налази у Вршцу и очекује, да га препослушни и препонизни нови администратор опет уведе у своје достојанство по налогу владе, којој су се обоје у службу ставили.

Још се незна како ће се свршити ова недостојна калуђерска трка, која је још пре Банфијеве конференције у пуном јеку била, па ипак се нико није надао да је изнесе и влади добаци у лице, нарочито пак њен поступак, којим је оборила синодско решење у Радићевој ствари, које се месецима пре конференције догодило.

Хоће ли народ још дуго скрштених руку гледати овај ружни автономни лом?

ИЗЈАВА

заступнику и уреднику „Српског Гласа“

Сави Бјелановићу.

Велеучени господине и цијењени наш друже!

Једно погано перо дрзнуло се да дирне у Ваш челични карактер. И ради извора његова и ради садржаја, ми не бисмо смјели свраћати нашу пажњу на безумно писање спљетскога листа „Јединства“ у 25-ом броју ове године. Не би нас могао занимати ни сами повод, који је привидно надахнуо онај чланак. Јер, мислило се на један или на други начин, настојало се за бољу народну будућност радећи у овоме или у ономе правцу, били одвојени били у братском споразуму, ипак људи код којих у збору и у твору царује један и исти појам о моралности и о поштењу, припадаће увијек, ма колико им се политичка мишљења разилазила, истом заједничком колу поштенијех људи. С онијем, који из тога кола иступише, поштени људи не траже и не могу наћи ни слоге ни неслоге.

Али, пошто оне ниске подвале спљетскога „Јединства“, као и све остале његове изјаве, одбор хрватске народне странке покрио је својом већ изреченом одговорношћу, и нама је до тога стало, да Вам јавно пред нашијем бирачима искажемо, колико се ми поносимо Вашијем родољубнијем радом на јавноме пољу, некмоли да тај рад просто одобравамо. Нама је драго што можемо пред свијетом посвједочити да нас све једна мисао и један осећај воде на ономе путу, на коме по свијести ума и крјепости воље Ви нам предњачите.

Име Ваше се уткало политичким развојима у савременој историји нашег народног живота. На овом крају словенског југа, гдје су зато сви увјети најлошији били, подигосте до висока угледа новинарско звање, стављајући изврсне силе Ваше у службу најплеменитије ствари. У свему Српству цијене се Ваше заслуге: нама су оне најбоље познате.

Али ми још знамо шта сте и колико Ви прегорјели задовољујући се скромним положајем код „Српског Гласа“, док су се пред Вама отварали путеви, на којима сте могли наћи честита и спокојна живљења до најдаље будућности Ваше. У самом понику овога листа приспје Вам од земаљске владе у Сарајеву понуда једног мјеста у судској служби. Одговористе: примам се уредништва српског листа на приморју. Занемаристе ради њега слободно звање, које сте као правник били одабрали. Пак и онда, кад Вам се од Срба у Хрватској пружила прилика да по својој унутрашњој накло-

---

оздравио спазих је, пре но што ћу се кренути на пут, око поноћи где улази у моју собу.

Баци ми се у наручја, обгрли ме страсно и љубљаше без краја, миловаше ме, плакаше, јецаше и даваше сваке знаке милоште и очајања, какве знаке може давати само драгана, која не разуме језик свога драгог.

Осам дана доцније, са свим сам био заборавио на ову љубавну пустоловину, јер девојке по гостионицама обично су изложене оваким нападајима гостију.

* *
*

Тридесет година сам проживео и не мислећи на ту аферу и после пуних тридесет година долазим ја на поприште, да упознам плодове свог негдањег тријумфа.

Године 1876. прошао сам кроз Пон Лабе, приликом излета једног у Бретању у намери, да накупим материјала за неку књигу и да се упознам са околином.

Ништа се није променуло. Замак са својим сурим зидовима још је лежао у мочару при уласку у варош; крчма је била иста, на сваки начин нешто оправљена у модернијем стилу. Уђем унутра. Дочекаше ме две младе лепушкасте Бретонкиње од 18 год. Носиле су тесан чојани пршњак, посребрене капице и плочице на слепим очима.

Беше око 6 сати пред вече. Ја седох за један сто. Гостионичар ми се приближи, да ме послужи и ја га запитах:

„Да ли сте познавали пређашњег газду ове куће? Пре 30 година провео сам ја неки десетак дана у овој кући. Давно је то већ било, што вас питам“.

„То ми је отац био господине мој“, одговори он.

Сад му ја почех причати, како сам ја овамо доспео и како сам се због болести свога пријатеља задржао. Он не даде довршити.

„Врло добро се сећам. Могло ми је бити 15—16 година. Ви сте спавали тамо у стражњој соби, а пријатељ ваш у тој са улице у којој ја сада станујем.“

Сад се тек сетих служавке и запитам га: „Сећате ли се можда оне лепе мале служавке, тада је служила код вас. Ако се не варам имала је лепе плаве очи и ситне јаке зубиће?“

„Да, она је на брзо после тога у порођају умрла“ — рече, окренувши се прозору и покаже ми прстом неко хромо јадно створење, где избацује ђубре из колица: „То је њезин син!“

Ударих у смех: „Није баш леп, није ни најмање на своју матер. По свој прилици више личи на оца.“

„Може бити, али никад се није дочуло, ко му је отац. Умрла је, али тајне није открила. У месту нико није знао, да је она имала кад љубавника. Сви се чудили, кад чуше за то, али нико није хтео веровати.“

Непријатна гроза обузе ми тело, неки мучни налазак прође ми кроз главу, застрепим, као да сам у близини какве тешке несреће. Сео сам и посматрао тог човека у дворишту. Баш је захитао воде, да напоји коње. Рамајући је вукао пуно ведро са боним напрезањем своје краће ноге. У ритама одевен, грозно прљав, дуга му коса напала по знојаву челу и образима — са ужасом окренух главу од прозора.

„Није тако рећи ни за што и само смо га из сажаљења примили у кућу — рече гостионичар. Можда би и било што од њега, да је одгајен као и други. Али шта ће те? Ни оца, ни матере, ни новаца! Родитељи ми се сажалиже на њ, али тек није њихово дете.“

Ништа нисам рекао, али сам целе ноћи мислио на тог одвратног слугу: „Да није то откуд мој син? Да ли сам ја заиста убио ту девојку, да ли сам заиста ја отац тој накази? Могуће је за што не. Решим се, да говорим с тим човеком и поуздано дознам дан његова рођења. Разлика у два три месеца ослободила би ме те грозне сумње.“

Сутра дан га дозовем преда се. Није знао речце француски. У осталом као да ме није ни разумео, јер није знао ни колико му је година, када сам замолио служавку, да га запита. Стајао је предамном са физиономијом идиоте, стискао свој шешир у коштуњавим и одвратним песницама и блесасто се смејао. Али тај смех, трзање усница и жмирања очију, потсетише ме на смех његове покојне матере.

У том ми гостионичар донесе крштено писмо тог несрећника. Родио се на 8 месеци и 26 дана након мога борављења у Пон Лаблу, јер добро се сећам, да сам 15. августа стигао у Нормен. У крштему писму била је још ова примедба: „Отац се не зна“. Мати му се звала Јованка Карадек.

Срце ми поче силно куцати. Нисам могао речи рећи, тако бејах узбуђен. Посматрао сам то блесасто живинче. Дуга жута коса му изгледаше гадна и одвратна. Збуњен мојим погледом, престане се церити, окрене главу и гледаше како би умакао.

Цео дан сам провео у лутању и тужном премишљању. На што да мислим? И ипак сам мислио. Ја, ја његов отац! По неколико часова сам непрестано тражио противне разлоге, али најпосле дођох до грозног убеђења, да сам ја заиста његов отац.

Нисам могао ни јести, ни пити, за то се повучем у своју собицу. Дуго нисам могао заспати; најпосле ми наиђе сан на очи, али ми уједно донесе страшна привиђења. Гледам, како ми се тај човек у очи смеје и „ћаћком“ зове; претвори се у кера и поче ме уједати за листове, почнем из све снаге трчати, али он замном па замном и место да лаје а он ми говори и грди; тада се нађе од некуд пред мојим друговима, који решаваху да ли сам ја заиста његов отац; један од њих се продера: „Та нема сумње, гледајте само колико личи на њ“. И заиста опазим, да то чудовиште личи на ме. Пробудим се најзад с тим лудим захтевом, да видим тог човека и да се уверим баш има ли личних црта самном.

Приступим му баш када је пошао био на службу (недеља је била) дам му 100 суа и бојажљиво бленем у њ. Он се поче на најгнуснији начин церити, узме новац, али опет збуњен мојим погледом побеже, промрмљавши нешто кроз зубе, налик на „хвала“.

Тај дан прође ме у истој бојазни као и пређашњи. Пред вече дозовем гостионичара и речем му опрезно и лукаво, да ме је жао тог сиротана, који је од свију остављен и без игде ичега и хоћу да се заузмем за њ.

„Немојте ни мислити на то господине мој“, стаде ме одвраћати гостионичар. „Не вреди и само ће те непријатности навући себи на врат! Он ми само шталу чисти, и то је све што зна, за то га храним, а спава код коња. Више му и не треба ништа. Ако имате какве старе чакшире да му дате, за осам дана биће већ подеране“.

Нисам га више нападао, да ми те жеље испуни.

Он дође под ноћ кући јако напит и у мало што није и кућу запалио; сикиром обори једног коња и најпосле у славу моје дарежљивости заспа у брљи под стрехом.

Сутра дан ме замоле, да му не дам више новаца, јер од ракије побесни, а чим добије два суа, попије их. Гостионичар ми још рече;

ности развијете дјелатност на ширем пољу у приликама за Вас много повољнијим, не хтједосте нас оставити. Једном отворише се за Вас врата тамнице ради једног састава у „Српском Гласу“; сами један случај сачува Вас од оне биједе.

Поред свију Вашијех жртава, озарен народном љубављу која Вас је снажила, остадосте на мучноме мјесту. А народ српски, припознајући Ваше заслуге, цијенећи Ваше прегоријевање, првом приликом која се указа још године 1882. при накнадном избору једног заступника на царевинском вијећу, пристајањем цијеле наше странке, одликова Вас, поклањајући Вам своје гласове. То повјерење народ Вам је од онда потврдио при сваком избору за далматински сабор, у коме већ од тринајест год. сједите, као вјеран тумач народнијех жеља. Ако Вас и нас срећа наје послужила да будете изабран и заступником на царевинском вијећу, ипак при опћијем изборима два пута Ви сте добили у два разна изборна котара укупно толико српскијех гласова, колико икоји од изабранијех заступника.

Таковим неограниченим и непоколебивијем повјерењем народ обдарива само своје најзаслужније синове. То сте Ви заслужили у највећој мјери! При постојаном његовању неоскрвњене савијести, уз карактер од бистрине горског кристала, у приватном и јавном животу свака је Ваша радња само дворба и угодба високијем идеалима и човјека и народног борца.

Зато нас је у срцу забољело и жалимо, што сте Ви, гонећи до краја вршење своје дужности, на Вашу обрану гдје Вам обране није потреба, имали да се још борите са неравним, себе недостојним.

Али нам је у исто доба драго што нам је тако пружена прилика, да дадемо израза нашијем осјећајима високог поштовања и неограниченог повјерења према Вама и Вашем раду, чиме смо ми више задовољили неодољивој потреби нашега срца, него ли испунили према Вама једру братску дужност.

Недавно на нашем једном састанку рекосте: „Са Српским Гласом ја стојим и падам“. Уз Вас и „Српски Глас“ стојимо и ми, а док уз Вас, нашег вођу, будемо, не бојимо се да ћемо икада пасти. У то име, ми Ваши другови заступници, честитамо Вама, нашем вођи, на Вашем раду, на обрану и корист Српства: нек буде и даље као и до сада Вама на част, роду на глас!

Заступници на далматинском сабору,
чланови „српског клуба“.

Паво Каменаровић
Владимир Симић
Јосо Кулишић
Ђуро Вукотић
Др. Радослав Квеквић
Др. Антун Пуљези
Др. Душан Бајак
Др. Владимир Тројановић.

Политичке новости.

Италија. Док се талијански краљ састаје у Мљетцима са немачким царем и док се они тамо часте, дотле из Африке долаве као и пре, веома хрђави гласови о талијанској војсци, коју сад већ и побуњени дервиши онако исто туку, као што су их тукли и Шоанци у Абисинији. Тако сад јављају са бојишта у Африци да су стигли гласови, који нису ни мало повољни, и ако би то тако на први поглед изгледало. Пуковник Стефани, био се с дервишима и изгубио је одвећ много војника. Претрпели су вели се, и дервиши силне губитке и бојећи се да их Талијани не гоне сами су Тукруф напустили и побегли с оне стране Атбара, где су се у Особри задржали. Талијанци међу тим толико су слаби, да се нису могли ни мићи и сами су морали по нарочитој заповести главног команданта ударити у одступање. Тврди се, да у талијански логор долазе извесни официри енглески, и да ће скоро Талијани уступити Енглезима Касалу, пошто то и јесте египатска област, која је привремено дата Италији.

*

Француска. Опасност која је Француској претила од могуће оставке садањег **Буржеовог кабинета**, као да је са свим минула, јер најновије вести јављају, да је код једног накнадног ивбора за сенат изабран радикално-социјалистички кандидат **Бороде** — што се тумачи као сатисфакција влади.

А богме би било врло опасно, да је у спору између сената и владе, сенат одржао превагу — јер у Француској кад се диже сенат значи то толико, као и да се диже монархија. То се опет никако не допада монархистичкој штампи, па за то сад „Фигаро“ покушава да ослаби положај **Буржоа** тиме, што каже да се је потајно састајао са немачким државним канцеларом **Хохенлојем** кад је у Паризу био.

Милетићева седамдесетгодишњица.

Писмене и брзојавне честитке Милетићу.

(Наставак.)

КАРЛОВЦИ.

Гдје се српски мисли, збори,
Гдје се српски дјела, твори,
Гдје с' застава српска вије —
Та светиња Србадије,
Гдје гођ српске гусле гуде,
Па Србина тјеше, буде,
Гдје се слави српска слава,
Гдје се штује свети Сава,
Гдје србињско срце бије,
Гдје се српско коло вије,
Гдје се српска пјесма чује,
И србињски одјекује,
Свуда, свуда, гдје нас има,
По вароши ил' селима,
Од Адрије до Софије,
Од Будима до Солуна,
Кол'ко нас је милијуна —
О данашњем славном дану,
Сви зажел'мо великану:
„Жив нам био, здрав нам био!
Милетићу тићу мио!
Живио нам много љета,
А на дику српског св'јета!
Живио нам сиви тићу,
Живио нам Милетићу!“

Један Србин.

ЧУРУГ.

Хај не плачи Равијојло,
Сузе ми не ли,
Но устани, барјак дижи,
Да Србин не спи!

Пробуди га, из сна прени,
Јер је куцно час,
Милетић нас, отац зове,
Милетић, наш — спас!

Седамдесет њему ј' лета,
Ту је близу смрт,
Треба нам се њем' захвалит',
Тугу, бол му сатрт'.

Дижи барјак, купи Србе!
Нека види Тић,
Да Срб, није сад несложан,
Но је Милетић!

Који јесте, све чинио,
Да се сложимо,
Па нек' види, да ј' труд усп'о,
Да с' не гложимо.

Дигни, разви, вило барјак,
Старцу бол ублажи,
Хај Србине ти на ноге,
Те с' и ти покажи!!

Што сјајније, што дичније,
Прослави му дан,
Ког је нама Милетићу,
Од виле послан.

Испуни му ону песму,
„Када куцне час,
Који ј' ево сада куцно!
Зови, ево нас!!

Милан.

ПАНЧЕВО.

Ево данас пуних седамдесет љета,
Како с' тићу угледао света
Честитам ти седамдесетљетно славље,
Молим Бога да т' поврати здравље.
Твоја слободоумна тековина, коју си стеко народу своме.
Остаће Србу вечита успомена.
Истину си исповедо, слободу си проповедо,
За српско име, за српско право,
Свагда си тићу јуначки стојо, никоје силе ниси се бојо.
За то те је сила и гонила.
Та је сила неправична била, која ти је поломила крила.
Памтићемо, унуцима нашим приповедаћемо,
Нек и они знају, ко си и какви си Србин био,
Да си Српство пробудио и љубио.
За то Србин данас слави спомен седамдесетљетна дана свога великана
Дичног тића Светозара Милетића.

Дамкуц.

ПАНЧЕВО.

Српска вила раширила крила
Са свих страна Србе искупила,
Овако им гласно говорила:
Чујте браћо да се послушамо
И у српску књигу загледамо;
Да видимо срећу и судбину,
Да видимо српску имовину.
Што је света на четири стране,
Нико нема што је у Србина,
Србин има свога светитеља,
Светитеља Неманића Саву.
Србин има Милош Обилића,
Србин има Марка Краљевића,
Србин има девет Југовића,
Па шта велиш, дична Милетића.
Још је мени вила довикнула:
Да честитам српском великану седамдесетљетно славље
За то чуј ме великану, српски тићу Светозаре Милетићу:
Душу твоје миле мајке, која у гробу почива,
Данас сваки Србин благосиља.
Родила је сина, родила је српском роду дива,
И јеси тићу за српско име, за српско право,
Свагда јуначки стој'о, никоје силе ниси се бојо.
За то те Српство данас и слави,
Потомци наши они ће тек знати,
Какову славу треба такоме Србину дати.

Милица.

(Наставиће се.)

„Њему давати новаца, значи желети му смрт. Тај човек никад није имао новаца сем неколико сантима, које би му путници по кад и кад бацили, а он не би нашао племенитије сврхе за тај метал него крчму“.

Неколико сахата сам провео у соби читајући т. ј. књига је лежала предамном, али у истини сам посматрао ту животињу, свога сина, свога сина! и тражио не би ли нашао откуд сличних црта. И заиста сам нашао. Чело и крој носа је имао на мене. Наскоро бејах уверен о сличности, коју прикриваху само разно одело у грусна грива тога човека.

Нисам могао дуже остати; изазвао бих тиме сумњу. Отпутујем, тужна срца. Оставим нешто мало новаца, да бар у неколико олакшам живот сиротом слузи.

Ето тако вам ја животарим већ десет година с том мишљу, с том грозном сумњом. И сваке године вуче ме нека неодољива снага у Пон Лабе. Сваке године сам осуђен на ту муку, да гледам то марвинче, како се вуче по ђубрету, осуђен сам, да уображавам себи, да личи на мене и, осуђен сам најпосле, узалуд да покушавам помоћи му. Сваке године враћам се са више страха и муке.

Покушавао сам, да га обучавам, али залуд, он је неизлечими идијота.

Хтео сам му живот олакшати, али он је древна пијаница, сав новац што добије потроши на пиће, а нове хаљине прода и купује ракије.

Мољакао сам газду, хтео га умилостивити, да лепше поступа с њим и непрестано му нудио новаца. Гостијоничар се најпосле чудио томе и мудро ми рече: „Све што за њ чините господине, служи само на то, да га упропастите. Ми га држимо у стези као каког заробљеника. Чим има слободна времена или се боље осећа, одма побесни. Ако хоћете добра да чините, има у свету доста нахочади, изаберите себи једно, које ће знати ценити вашу доброту!

Шта сам знао рећи на то?

Да зна откуд тај несрећник, да сам му ја отац и да појмити може, побеснео би и упропастио би ме. Звао би ме „ћаћком“, као што сам сањао био.

Матер сам му убио, а њега, сина свог унесрећио, да, сина свог, који се у штали, у ђубрету нашао и ту одрастао. Да сам га одгајио као друге, био би и он као и други људи.

Ви не можете замислити, какво осећање обузима мене, кад помислим, да у њему тече крв моје крви и да је он мој на основу оне тајне везе, која веже сина за оца, да је он по страшном закону наслеђа по крви и месу „ја“, што више, да инклинира на исте болести и страсти као и ја. И непрестано ме обузима неодољива жеља, да га видим, али поглед његов, даје ми паклене муке; са свог прозора посматрам га по неколико часова, како гура на колици ђубре из штале и понављам у себи: „Мој син! Мој син!“

И колико ме пута обузима необуздана жеља, да га загрлим, али до сада се нисам дотакао ни прљавих руку његових.

Академик уђута. Његов сапутник сенатор промумла: „Да, да, заиста требали бисмо мало више да се бринемо за децу, која немају оца“.

Јак ветар се подиже. Велико ебеново дрво просипало је своје жуте цветиће и обасуло оба старца ситном кишом од прашка, а они су дубоким уздасима удисали мирисави ваздух.

Иван.

Автономне вести.

Епарх. административни одбор бачки, држао је дана 5. (17.) фебруара о. г. своју седницу у којој су између осталог по „С. С.“ решени следећи предмети: Поводом отписа Њег. Високопреосвештенства Госп. Епископа Дијецезана у погледу поднесене Му званичне пријаве против извесних лица у протопрезвитерату жабаљском због држања свадбе за време о. г. великог поста — лишена су иста лица због помањкања црквене свести, а у смислу §. 14. Б. одс. П. прев. кр. рескрипта од 10 авг. 1868 и тачке 14. посебних одредба архијерејске посланице од 17. (29.) септембра 1895. на губитку за шест година активног и пасивног бирачког права и сваке црквене или црквено општинске службе. — Услед односног отписа високог министарства просвете позвана је црквена општина у Ст. да поднесе тачан рачун о утрошеној држ. припомоћи, која јој је у 1894 год. од високоистог дозначена. — Узет је на знање и објавиће се пароху у С. отпис високосл. Саб. Одбора по огласу којега је исти парох са својим потраживањем у погледу допуне дотације и од високог министарства одбијен. — Поводом отписа високосл. Саб. Одбора у погледу инвентарисања срн. нар. црк. одбора позване су подручне опћине, да одбору овом у датом року поднесу извештај о том: да ли су о црквеним и црквено-општинским добрима у своје време правилни инвентари сачињени, да ли су исти инвентари према наступелим променама допуњавани и исправљани и где се исти чувају. Уједно је умољен епарх. школ. одбор бачки да такав извештај у погледу добара подручних му срп. прав. вероисповедних школа поднесе. — На пријаву епарх. школ. одбора бачког позвано је више црк. општина под претњом распуста, да одмах отворе пофторну школу и о том како одбор овај тако и епарх. школ. одбор извести. — Опомењени су некоји свештеници протопрезвитерата сомборског, да дугујући порез и еквивалент за прошлу годину на своје сесије што пре исплате. — Потврђена је реорганизација црк. општине у Бајши. — На питање црк. општине у С. одговорено је: да свештеници и учитељи такође имају плаћати верозак. принос и саб. трошкове — али не на своју плаћу но тек ако имају приватна иметка. — Узет је на знање рад црк. скупштине у С. од 3 дец. 1895. — На питање црк. општине у Т. одговорено је: да они црк. одборници, којима је н. пр. ове године 1 јануара истекао мандат престају фактично одборницима бити, тек што на њихова места нова лица изабрана и у звање уведена буду, те да према томе и они имају право гласања при тој обнови црк. одбора. — Одобрен је црк. општини у Ст. новоустановљени кључ за разрез парохијала. — Одобрена је реорганизација црк. општини у К. с тим, да се избор председника због незнања читања и писања уништује и нов избор председника наређује. — Узет је с одобрењем на знање обављена обнова $^2/_3$ скупштинара у Ст. С., П. С., Ф. и Т. и обављена обнова $^1/_2$ црк. одбора у Ш., Ст. Б., Сенти. Ст. П., Ж. и Т. — Потврђен је избор председника у Д. — Снабдевен је клаузулом одобрења купопродајни уговор, који је црквена општина у Ж. поводом купа 2 јутара земље са дотичним странкама скопила и овоме одбору на одобрење поднела. — Снабдевена је клаузулом одобрења брисовна дозвола, коју је црк. општина у К. једном бив. дужнику свом издала. — Спровешће се високосл. Саб. Одбору разјашњења црк. општина у Т. у Ш. у погледу дугујућег верозак. приноса и саб. трошкова, који се од њих потражују. — Снабдевен је клаузулом одобрења купопродајни уговор, који је црквена општина у Г. у предмету купа земљишта за нову школу са дотичном странком склопила и овамо на одобрење поднела. — Није дозвољено црк. општини у Ј. да своју готовину на приватне зајмове издаје. — Спровешће се високом министарству молбеница срп. прав. црк. општине у П. ради получења држ. припомоћи у сврху оправке своје цркве. — Упућена је црк. општина у Н. С. да понуђену јој и од црк. одбора усвојену своту за т. зв. Дражићкину кућу предходно црк.-скупштини ради усвојења предложи. — Јером. М. М. катихети срп. вел. гимназије у Н. С. признато је вирилно бирачко и скупштинарско право у срп. правосл. црк. општини у истом месту. — Уништена је као неправилна обнова $^1/_2$ скупштинара и $^1/_2$ цкв. одбора као председника и подпредседника у црк. општини у Б. и наређен нов избор. — Одобрен је избор тутора у М. и призив против истог избора као неоснован одбијен. — Узет је на знање пријава црк. општине у К., да је против свог бив. благајника В. Б. због проневере криминалну пријаву подигла. — С провешће се високосл. Саб. Одбору призиви: Јереја П. П. пароха у П. С. против овостр. решења бр. АО 1394/400 ex 1895: Н. Л. и другова из Г. против овостр. одлуке бр. АО. 69/22 ex 1896 и Ст. М. и другова из М. против овостр. одлуке бр. АО. зап. ex. 1896. — Позвана је црк. општина у М. да поднесе објашњење у предмету подељеног црк. стола тамошњем подпредседнику. — Упућена је црк. општина у Б. да своме бившем учитељу А. Ј., у смислу већ добивеног наређења одавде, одмах изда извесну своту у име припомоћи за прошлих 9 година. — Обавештена је црк. општина у Ст. Ст., да војници, док су у активној служби, не плаћају парохијал. — Поново је препоручено црквеној општини у Г. К. да тамошњим комуналним учитељима за вршење певческе дужности повиси награду. — Пријава неколицине становника у Д. С. И. против моралног владања тамошњег црк. тутора издата је окр. проти на извиђај. — Пријава неколицине одборске и скупштинара у Б. против тамошњег председника издата је истоме на изјашњење. — Жалба црквењака у К. против тамошњег црк. општине због смањивања плате и др. издата је истој општини на изјашњење. — Узет је на знање рад црквених скупштина у Б. (од 11. (23.) јан. 1896), у Крест. (од 10. (22). дец. 1895) и у Ж. (од 25 јануара и 8. (20). фебр. 1896.) — Одобрени су прорачуни за 1896. годину ових црквених општина: Товаришке, Кулпинске, Чурушке, Горњо Ковиљске, Виловачке, Пивничке, Станишићке, Доњно Ковиљске, Силбашке, Пачирске, Надаљске, Мартоношке, Парабућке и Аћанске. — Одобрен је рачун школског фонда срп. правосл. црквена општина у Ст. Сивцу од године 1895. тим, да може иметак истог школског фонда иметку црквено општинском придодати и заједнички руковати. — Дозвољено је Ст. Сивачкој црк. општини да на имену Саве Павкова вођени зајам са интересом заједно у износу од 137 ф. 13 новч. из рачуна школског фонда као дубиозни брише. — Дозвољено је Станишићкој срп. правосл. црк. општини, да у школско фондовном рачуну на имену Симе Комненовог вођени зајам са интересом заје-

но у износу од 330 фор. 90 новч. као неистерими коначно брише. — Одобрени су парохијални рачуни срп. правосл. црквн. општине у Ст. Стапару од године 1888 до краја 1895 те са пронађеним и утврђеним проневерама и то: осуђен је касир С. Ж. на накнаду мањка од 215 фор. 74 новчића даље касир Ђ. Л. на накнаду проневере од 2366 ф. 69 и по новч. и истражних трошка од 70 фор. и на послетку П. М. касир на накнадну мањка из рачуна 1895 године 600 фор. 26 новч. и истражних трошкова од 15 фор. и уједно је упућена црквн. општина Ст. Стапарска. да поменуте касире код кр. грађанског суда утужи и углављене проневере истерати даде. — Одобрени су обрачуни Старостапарских пароха, и упућена је црквн. општина, да углављене своте што пре исплати и то: Мојсију Поповићу пароху 1230 фор. 70 новч. Николи Момировићу пароху 3196 фор. 64 новч. Милисаву Поповићу парох. администратору 2889 фор. 24 новч. и Стевану Момировићу бившем капелану 131 ф. 12 новч. — Издата је тужба Мојсија Поповића пароха Ст. Стапарског и другова — епар. ревизору на извиђај. — Одобрен је прорачун епар. фонда бачког за годину 1896. — Наређено је да се следеће срп. правосл. црквн. општине и то: Ријичка Д. С. Иванска, Ст. Паланачка, Бегечка, Лочка, Ђурђевачка, Рац Милетичка, Парашка, Бајшанска, Кисачка, Пирошка, Ст. Стапарска, Бођанска, Брестовачка и Дероњска позову, да своје прорачуне за годину 1896 у року од 14 дана под претњом распуста црквн. одбора за извесно поднесу.

ЈЕДНА ПАТРИОТСКА МОЛБА.

свештеницима, учитељима, чиновницима, трговцима и у опште интелигентнијим грађанима српским у Угарској и Троједници.

У многим градовима и селима, где живи српски народ, заметнула се или се замеће клица секташа, назарена.

Да би се што свестраније и темељитије проучили узроци ширењу ове секте, то се умољава сваки свестан и патриотски Србин, да нам достави писмено ове податке:

1) Колико има назарена у његовоме месту?

2) Каквога су имовног стања били пре ступања у ову секту, а каквога сада?

3) Каквога су морала били пре секте а каквога су сада?

4) Који више ступају у секту, да ли православни или католици?

5) За што су напустили пређашњу веру и за што су ступили у назарене?

6) Да ли у вашем месту њихов број расте или опада? Ако опада, шта је томе узрок?

Ова питања мећемо на душу свакоме свесном патриоти, Србину, без разлике, коме политичкоме табору припада, и молимо га, да се не оглуши, него да похита што пре са својом доставом. Ова молба има дубока значаја и у интересу је општем, те за то наглашујемо, да је то дужност свакога поле писменог Србина да о овоме промисли, разабере и податке пошаље. Уједно молимо да се пошиљач читко потпише.

Писма са податцима ваља упутити на оваку адресу: **Уредништву „Заставе“, за библиотеку** — Нови Сад.

Књижевност и уметност.

„Босанска Вила“. Изашао је 6. бр. „Босанске Виле“ са овим садржајем: Слике: Др. Владан Ђорђевић. — Почасна диплома друштва „Слоге“. — Пјесме: Лети пјесмо, од М. Милановића. — Поноћ, од Б. Черовића. — Приповијетке: Кап у море, од дра Милана Јовановића. — Шта држи човјека у животу? од Божидара Никашиновића-Вршчанина. — Поука: Др. Владан Ђорђевић. — Хемијски састав човјечјег тела, од Јована Стефановића-Виловског. — Српске народне умотворине: Српске народне женско пјесме из Стонског Приморја, од Вељка Радојевића. — Колико вриједи родитељски благослов? срп. народна прича, из збирке Н. Т. К. — Листак.

*

Посредник. Од оног доба, одкад се у Русији почела осећати жива потреба за народне књиге, појавила се фирма Посредник, која је почела издавати јевтине и врло одабране и лепе књиге за прост народ. Та фирма издаје на свој рачун књиге свавојаких струка, ал само ваљане. Рђавих књига тамо са свим нема. Свака књижица са натписом издање Посредника, не може бити шарлатанска. У последње време та иста фирма почела је издавати и књиге за интелигенцију. Ту има и романа и приповедака, ал и књига са чисто научном садржином.

Да се види, какав је програм тој књижевној фирми, ево речи из објава Посредника: Уредништво Посредник руководи се мишљу мирног духовног развића, сједињењем људи и свега живућег у једно свесветко братство, сагласно начелима разума и хришћанске љубави.“ Видите како далеко загледају, и како је књижевна фирма ова далеко отишла од ситних идеала. Књижара Конусова у Москви (Тверскаја вблизь страстнаго монастыря домъ Чижова) и књижара Калмиковој у Петрограду (Литейная) продају понајвише књиге Посредника. **Јечинац.**

*

Распис награде. Министар унутрашњих дела Србије расписује стечај за најбоље популарне расправице о предохрани и сузбијању: 1. Великих богиња (Variola), 2. Дифтерије, 3. Срдобоље (Dysenteria), 4. Јектике (Tuberkulosis) (и евентуално), 5. Шуге (Scabies), 6. Бабичне грознице (Fehris püerperalis). Услови су ови: 1. Свака расправица сачињава засебно делце и не сме имати више од 2 штампана табака, 2. Језик и начин писања морају бити тачни, да их и неписмени могу разумети кад им се чита, 3. Тежиште је у томе, да се јасно и разговетно изложене свакој тој болести: а, Етиолошки моменти, б, Предходна (лична и јавна), в, Потребна нега и пажња око болесника, г, Мере против епидемског ширења. 4. При разлагању појединих тих тачака писац се не сме упуштати у ситнице и спорна питања, него се мора ограничити само на оно што је праксом доказано а за наше прилике разумљиво и изводљиво, 5. Писац се мора нарочито обзирати на специјалне прилике наше младежи било у школи било на дому, 6. Рукописи шаљу се санитетском оделењу министарства унутрашњих дела у Београд до 1. јула 1896. год. а оцениће их нарочита комисија до 15. јула ове године. 7. Награду ће одредити иста комисија. Формат и слог „Српског Архива“, 8. Одбијени рукописи враћају се.

Вести из места и са стране.

Српска црквена општина у Бечу послала је нарочито изасланство у прошлу суботу, које је замолило новопостављеног православног митрополита буковинско-далматинског др. Чуперковића који се је у Бечу бавио, да им што пре одобри избор пароха. Исто су то учинили и код далматинског владике Милаша који је такође у Бечу био — и обојица су им обећали да ће им што пре молбу удовољити.

Читуља. У Загребу је 1. ов. м. после дуге и тешке болести умро у својој 59 год. умировљени котарски претстојник и заступник на троједничком сабору Мане Жакула. Родом је из Лике, а био је дуго времена чиновник у Срему, био је један од највећих мамелука у владиној странци.

Повратак краља Александра. Краљ Александар, који је био на целом свом путу, како у Светој Гори, тако и у Атини од грчког краља Ђорђа, веома усрдно и скроз пријатељски примљен, враћа се натраг у своју престоницу преко Фијуме и Загреба, те ће у Београд стићи 6. априла по нашем календару. Наскоро после тога доћи ће и краљица Наталија из Бијарица у Београд, где ће дуже времена уз краља сина остати.

Накнадно о пасошима за Србију. Ми смо донели недавно једну вест, да ствар око уређења слободног прелаза из Земуна у Београд и гледе укидања пасоша, још само од српске владе зависи. Међу тим од тога нема ништа, јер „Одјек“ јавља, да све сметње код укидања пасоша, прави једино аустро-угарска, а не српска влада, што овим исправљамо.

Вагони од алуминија. Равнатељство француских државних жељезница, пристало је већ јесенас на то, да се за особне влакове не употребљује више ни гвожђе ни бакар, већ алуминиј. Сада ће се тај закључак и спровести, па ће остати од гвожђа само осовине и точкови. Тиме ће дакако тежина влакова бити много мања, а локомотива ће моћи уз садашњу снагу, много брже напредовати и трчати.

Емил Зола код париске пророчице. У Паризу су и данас још главни предмет разговара само пророчанства пророчице госпођице Кенанове. Ових дана је ту пророчицу потражио и Емил Зола. После те посете је испричао што му је пророчица прорекла, т. ј. да му није прорекла ништа. „Избраница арханђела Гаврила — рече Зола, — није ни сањала ко сам; држала је да сам изврстан католик, да вредно идем у цркву па ми саветовала, да будем још више богобојажљив. Најпосле ми је прорекла велик триумф, у претпоставци, да сам сада понижен“. Зола је пророчицу питао, какву ће будућност имати француска уметност и књижевност? Одговор би, да ће идућег века силно процветати. На то је Зола пророчицу подсетио, да је Француској тек недавно прорекла велику катастрофу. Те несреће су само за то — рече пророчица — да француска слава тим сјајније ускрсне. — Који ће француски књижевник постати најславнији, и којега ће најбрже заборавити? — питао је даље Зола. — Знам, али не смем казати — доби у одговор, Зола је уверен, да та пророчица није швиндлерка, али држи да јој сва пророштва потичу из автосугестије.

Пијавице као барометар. Пијавице се не дају само за сисање крви употребљавати, него и да претказује време. За то треба узети стаклен суд у који стаје од прилике по литре воде, налити га чистом водом, пијавицу спустити у воду па грло суда завезати муслином. Кад пијавица скупљена лежи на дну суда време ће бити лепо. Кад изађе на површину воде, то претсказује променљиво или кишовито време, када муњевитом брзином просеца воду, то претказује, да се спрема јак ветар, а када се грчевито трза, тада се спрема бура.

Путује око света. Бивши краљ Милан мора да се је добро подкожио кад новине јављају, да ће наскоро преузети дуго путовање око света. Но ако му на путу нестане новаца љубопитљиви смо, ко ће му их дати, кад је напредњачки зајам и у Паризу пропао.

Јубилеј персијског шаха. Персијски шах ће 6. маја о. г. да прослави педесетогодишњицу својега шаховања. Из Техерана јављају, да све персијске вароши чине големе припреме да тај дан прославе што свечаније. Руски цар ће на ту славу да му пошље сјајан поклон, који ће чинити крупови топови и потребна џебана.

Трговина.

Нови Сад, 2. априла. Пшеница прве каквоће 6 фор. 50 нов. Пшеница средња 6 фор. 20—30 нов. Пшеница лакша роба 6 ф. ——— новч. Наполица 5 фор. 50—60 н. Јечам 4 ф. 30—40 н. Зоб 5 фор. 50—60 нов. Кукуруз у зрну 3 фор. 60—65 н. Маст 58 фор. Сланина сува 58 фор., дебела паљена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	43 н.	
„ средњи	41 н.	
„ лаки	38 н.	

Све од 1 килограма.

Теоци	10—20 ф.	по комаду.
Јагњци	5—12 ф.	по пару.
Овци	8—16 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом.

1. априла било је 3·89 метара, а 2. априла било је 3·73 метара.

Најновије вести.

Нема сабора. Полузванични листови јављају, да срп. нар. црквн. сабор за ову годину не ће бити сазван, ма да је то патријарх Бранковић тражио. За узрок наводе опет недостатак саборских трошкова, као и то, да је позната конференција и јавно мњење показало, да се сабор само до године одржати може.

Распуштање царевинског већа. Као што се са званичне стране чује, намерава гроф Бадени да распусти царевинско веће и распише нове изборе.

ИЗВЕШТАЈ

о приловима, који су стигли приликом Милетићеве седамдесетгодишњице.

Молимо све скупљаче, који нам до данас нису послали спискове, да то што пре учине, како би овај извештај био са свим тачан и потпун.

Загреб.

Осим деоница у Загребу, послао Др. Јован Пачу 50 фор. прилога.

Земун.

Осим деоница послато је из Земуна:

Црквено певачко друштво послало прилога 20 ф.

Скупили међу скупштинарима Петар Петровић, председник и Тоша Марковић, перовођа.

По 5 ф.: Ст. Ј. Капамација; по 3 ф.: Глиша К. Петровић; по 2 ф.: Петар Петровић, Браћа Јеловац, Паја Д. Јовановић, Мита Пешић; по 1 ф. 50 н.: Наум и Анка Николић, Коста Атанацковић; по 1 ф. 30 н.: Вељко Радосављевић; по 1 ф. 20 н.: Ђока Нинковић; по 1 ф.: Коста Азуцки, Данило Секулић, Тома Златић, Сава Хорват, Ђока Атанацковић, Светозар Николић; по 50 н.: Милан Поповић, Милош Грујић, Миша Смедеревац, Никола Чизмић, Миша Т. Лазић, Мита Крстић, Ђока Милутиновић; по 40 н.: Ђока Аћимовић, Коста Ђорђевић; по 30 н.: Ђока Марковић. Свега 32 ф. 10 н.

Идвор.

Осим деоница скупио у Идвору: Никола Теодоровић:

По 5 фор. Српска православна црквена општина. По 1 ф. Светозар Жарков, Мија Вуков, Теодор Гргин, Трива Ивковић, Зака Мијалов, Петар Буковала. — По 50 н. Јован Стојаковић, Божидар Гавриловић, Милош Радивојевић, Глиша Адамовић, Марија Смедеревац, Шандор Адамовић, Паја Девић, Милан Девић, Коста Топорашевић, Милош Бачујков, Јефта Стојанац, Ђока Марковић, Лаза Глоговац, Младен Ација, Милош Вулетин, Паја Вулетин, Лаза Станкић. — По 40 н. Ђока Цвејин, Мила Капунац. — По 30 н. Младен Докић, Прока Ивковић. — По 25 н. Жива Лишин, Никола Стојић, Иса Вуков. — По 20 н. Аврам Стојанац, Младен Вуков, Милош Станкић. — По 10 н. Андрија Филиповић, Ђока Николић, Мита Цветић, Љуба Белић, Ђока Вуков. — Свега 22 ф. 75 н.

Имоцки (Далмација).

Скупили у супској читаоници у Имоцкима: Јован Марковић, М. Дамјановић и Крсто Балаћ.

По 2 ф.: Јово Маргетић; по 1 ф.: поп-Петар Тришић; по 50 н.: Ристо Симић, Иван Матијашевић, Ристо Ћебо, Стево Остојић, Михајло Жегарац, Јелена Тадића, Крсто Балаћ, Ђуро Рајо Кнежевић, Јоко Влајчић, Лазар Тадић, Никола Иванишевић, Марко Вучемиловић, Јово А. Билић, Симо Сундечић, Данило Маростић, Матеј Д. Гојковић. Свега 11 фор.

Иванска.

Послао Лазар Л. Воркапић 1 фор.

Ириг.

Осим деоница у Иригу скупио: Мита Рогулић.

По 10 ф.: Др. Веселин Николајевић; по 5 ф.: Јулка пл. Мађар, Скупио још Мита Рогулић 5 ф.

Послала Софија Добројевићка рођ. Којадиновића 3 фор.

Скупио у срп. читаоници у Иригу: Ђорђе Петровић.

По 50 фор.: Др. Веса Николајевић; по 6 фор.: Ђорђе Петровић и син; по 5 ф.: Нестор П. Симоновић, Јоца Ристић Козобарић, Добривој Моловић, Коста Матић; по 2 ф.: Никола Вујић, Младен Вујић, Паја Стојшић, Богдан Дејановић, Дамјан Марковић; по 1 ф.: Стеван Грујић, Милан Лукић, Милан Дамјановић, Никола Барковић, Аца Дамјановић, Андреја Богдановић. Свега 92 фор.

Свима скупљачима и прилагачима изриче своју топлу захвалност

„Братство“ — Нови Сад.

(Продужиће се.)

РЕД ВОЖЊЕ

Пасажерски лађи важи од 22. марта до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новог Сада у потиске станице: недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новога Сада у Земун, Београд, Оршаву и Галац: средом, петком и недељом у 6 сати и 55 минута у вече.

Из Новог Сада у Будимпешти: уторником, петком и недељом у 4 сата и 55 минута у јутру.

У Новом Саду, месеца марта 1896.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Српска црквена општина у Пешти расписује овим стечај:

I. На две занатлијске стипендије из закладе Наума Бозде, свака у своти од 2100 фор.

Од молитеља се иште следећа квалификација: а) да је родом Србин православне вере, рођен у земљама круне св. Стевана; да је одан цркви и свестан своје народности; да је сиромашног стања и доброг владања; б) да је неожењен, али који се обвезује, да ће у току од године-две дана у брак ступити са женском српскога рода и православне вере; в) да није млађи од 25, а не старији од 35 година; г) да је у Пешти настањен занатлија или машиниста, калфа или мајстор, који има у својој струци најмање 5 година будимпештанске праксе и барем последњу годину у Будимпешти ради; д) да је изучио не само свој занат, него себи набавио занатлијску и општу друштвену интелигенцију, као што то овдашњим великоварошким околностима одговара; е) да зна добро читати, писати и рачунати у српском а уједно и у мађарском или пак у немачком језику.

II. На једну Св. Андрејску трговачку стипендију Јелене Бозде у износу од 1000 фор.

Компетовати могу у Св. Андреји настањени сиромашни трговци, српскога рода и православне вере.

III. На једну стипендију закладе Јелене Бозде за удаваче девојке у износу од 600 фор.

Компетовати могу сироте српске удаваче девојке из Будимпеште или Св. Андреје. Овом приликом долази ред прво на Будимску а друго на Св. Андрејску девојку.

Код свију ових стипендија уживају при једнакој квалификацији родови покојних Наума и Јелене Бозде право првенства.

Молбенице, снабдевене са доставерним исказима управљају се на долепотписаног фишкала (Budapest, IV. Zöldfautcza 25. sz.) и то најдаље до 19. (31) маја о. г.

Из седнице црквн. одбора српске прав. црквн. општине у Пешти, држане 15. (27.) марта 1896.

Др. Ђорђе Пеичић,
фишкал.

1—1

ОГЛАС.

Моје, у селу Јаску у Фрушкој Гори лежеће две куће у једној авлији (од којих је у једној дућан) заједно са побочним зградама: шталом, качаром, ракициницом, котобоњом ов 25 фати, магацином за рану, авлијом патосаном каменом, бунаром са добром пијаћом водом и вртом за усев, продајем из слободне руке под врло повољним условима, евентуално издајем и под кирију, кућа је на добром месту, и удесна за сваки рад.

Ко би вољан био купити, или под кирију узети, нека се обрати на властника куће

Светозара Лукића
трговца у Митровици
фрушкогорска улица број 27.

1—5

За мој у Мошорину налазећи се бирцуз, на лепом месту преко пута цркве и општинске куће, са свима угодностима, тражим бирташа да дадем бирт под рачун. Способан човек и који је у стању кауцију од 100 фор. положити нека се обрати код долеподписаног.

Мита Сузић.

3—3

ТРГОВИНА МОДЕ И МАНУФАКТУРЕ

РАДИВОЈЕВИЋА И НИЋИНА

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

треба једног помоћника који је вешт продавац и добро мађарски говори. 3—3

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.